



JAANA SUNDVALL

Tiedusteluun, kenen etuja sitten valvot, on helppo vastata: no, tietysti päämiehen!

Mitä ihmettä se yleinen edunvalvoja oikein tekee?

Yleisen edunvalvojan työtehtäviin liittyy erilaisia mielikuvia ja usein väärääkin tietoa. Mistä kaikesta edunvalvoja päättää, ja mitä asioita hän oikein hoitaa? Entä miksi edunvalvojalle yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen kanssa on niin tärkeää?

TEKSTI JAANA SUNDVALL, YLEINEN EDUNVALVOJA, ITÄ-UUDENMAAN EDUNVALVONTATOIMISTO, PORVOON TOIMIPAIKKA

Kun aloitin yleisenä edunvalvojana, en voinut kuvitella, että voisin jossain työssä hyödyntää niin paljon kaikkea aiemmin oppimaani, työkokemustani ja jopa tähän asti kertynyttä elämäkokemusta. Työpäiviä ei taatusti löydy kahta samanlaista ja usein tulee vastaan asioita, joita ei aiemmin ole tehnyt.

Olen huomannut, että yleinen edunvalvonta on monelle vieras käsite ja tiukassa istuu entinen leimaavaksi koettu nimike virkaholhooja. Kysymykseen "mitä ihmettä se yleinen edunvalvoja tekee", saa vastata usein. Tiedusteluun, kenen etuja sitten valvot, on helppo vastata: no, tietysti päämiehen!

Edunvalvonta käytännössä

Yleisen edunvalvojan tehtävänä yleensä on edustaa päämiestä tämän omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevissa oikeustoimissa. Edunvalvonta voi olla rajattu tiettyyn tehtävään tai olla laajennettu edunvalvonta, jolloin edunvalvonta koskee päämiestä itseään, esimerkiksi päämiehen asumista tai hoitoa.

Uuden päämiehen saatuaan yleinen edunvalvoja kartoittaa päämiehen taloudellisen tilanteen ja ottaa omaisuuden haltuun. Edunvalvoja selvittää päämiehen tulot, menot, varat ja velat. Edunvalvoja varmistaa, että päämiehellä on kaikki taloudelliset etuudet, mitkä hänelle kuuluvat. Tarvittaessa päämiehelle haetaan toimeentulotukea.

Käytännössä yleisessä edunvalvonnassa hoidetaan kaikkia jo-

kaiseen talouteen kuuluvia asioita, kuten sähkö-, puhelin- ja internetsopimusten teko, vakuutusten ottaminen ja laskujen maksaminen. Laskut ohjataan tulemaan suoraan edunvalvontaan. Edunvalvoja huolehtii myös muista pankkiasioista: tilaa pankkikortin tai verkkopankkitunnukset päämiehelle. Päämiehen muuttaessa edunvalvoja huolehtii muuttoon liittyvistä toimenpiteistä ja tekee muuttoilmoituksen. Kelan lääkekatto-, erityis- ja lisäkorvaushakemukset sekä erilaiset tulosestymykset ovat osa edunvalvonnan arkipäivää.

Yleisen edunvalvojan tehtäviin kuuluvat myös päämieheen liittyvien kuolinpesien selvittäminen, perinnönjaot ja ositukset. Päämiehen omistaessa asuntoja tai muuta omaisuutta edunvalvoja huolehtii omaisuuden hoidosta ja mahdollisesta vuokrauksesta. Päämiesten veroilmoitukset tarkistetaan edunvalvonnassa ja tarvittaessa tehdään täydennykset.

Yleinen edunvalvoja tarvitsee maistraatin luvan päämiehen puolesta tehtäviin tärkeisiin oikeustoimiin. Lupa tarvitaan esimerkiksi asunnon tai kiinteistön myymiseen ja ostamiseen sekä omaisuuden luovuttamiseen pantiksi. Maistraatti valvoo myös muutoin edunvalvojan toimia. Edunvalvoja tekee omaisuusluettelon edunvalvonnan alkutilanteesta sekä vuosi- ja päätöstilin maistraatille.

Päämiehen hoidosta päättäminen ei kuulu yleisen edunvalvojan tehtäviin. Lain mukaan edunvalvojan on kuitenkin huolehdittava, että päämies saa sopivan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen.

Edunvalvojalla on yhteistyövelvollisuus päämieheen nähden. Tämä tarkoittaa, että päämiehen mielipidettä on kuultava. Yksi tärkeimmistä asioista uuden päämiehen kohdalla on sopia hänen kanssaan käyttövaroista. Päämiehen tulee saada mahdollisuuksien mukaan rahaa henkilökohtaisiin menoihinsa.

Yhteistyöllä se sujuu

Päämies on ehdottomasti tärkein yhteistyökumppani yleiselle edunvalvojalle. Aina ei päämies kuitenkaan ole siinä kunnossa, että häneltä voisi tiedustella mielipidettä. Silloin käännytään omaisten puoleen, jos heitä on. Useilla päämiehillä ei ole omaisia huolehtimassa asioista, ja silloin hoitohenkilökunnan ja muiden sote-ammattilaisten rooli on erittäin tärkeä.

Meidän toimistomme toimii seitsemän kunnan tai kaupungin alueella. Se tarkoittaa, että teemme yhteistyötä vähintään seitsemän eri sosiaalitoimiston kanssa. Päämiehiämme on sijoitettuna muille paikkakunnille ja siksi yhteistyösosiaalitoimistoja on vieläkin enemmän. Vantaa on alueena niin suuri, että sosiaalitoimistoja on useita. Sosiaalitoimistojen lisäksi yhteistyöverkostoomme kuuluu lukuisia palvelutaloja ja hoitolaitoksia henkilökuntineen. Kotona tai tukiasumisen piirissä olevien päämiestemme kannalta on tärkeä

Sote-henkilöstölle yleisestä edunvalvonnasta järjestetty koulutus lisäsi myös omaa ymmärtämystäni muun muassa edunvalvonnan hakuprosessista.

tuntea kotihoidon ja kotisairaanhoidon henkilökuntaa. Apua tarvitsemme ihan kaikilta sote-ammattilaisilta, kaikista toimialueemme kunnista.

Yhdessä oppimisen iloa

Kun lupauduin mukaan Muistisairaahan ihmisen edunvalvonta yhteistyönä -projektiin, en aluksi tiennyt, mihin olin ryhtymässä. Hie-man huolestutti, kuinka paljon projekti vie aikaa jo entisestään kiireisiltä työpäiviltä. Projekti vei kuitenkin mukanaan ja koen olevani tosi onnekas, kun olen saanut osallistua. Sipoon kunnan puolella olin toki toiminut jo aiemmin, ja oli hienoa oppia tuntemaan yhteistyökumppaneita paremmin. Paljon on tullut uusia kasvoja tutuksi ja tutut nimet yhdistyneet oikeisiin kasvoihin. Koen, että kynnyksellä olevien yhteistyösotekumppanien on entisestään alentunut. Työtä helpottaa, kun tietää keneen on yhteistyössä milloin missäkin asiassa.

Toivon, että mukanaoloni projektissa on lisännyt tietoisuutta yleisestä edunvalvonnasta sekä alentanut kynnyksiä olla meihin yhteistyössä. Päivittäisessä työssä olen jo huomannut, että sote-ammattilaisilta tulevat kysymykset ja pyynnöt ovat tarkempia ja sellaisia, että pystymme niihin paremmin vastaamaan ja niitä toteuttamaan. Henkilökohtaisesti koen yhteistyön parantuneen entisestään.

Sote-henkilöstölle yleisestä edunvalvonnasta järjestetty koulutus lisäsi myös omaa ymmärtämystäni muun muassa edunvalvonnan hakuprosessista. Edunvalvontavaltuutus tuli tutuksi, ja olen iloinnut, että Sipoon sote-ihmiset ahkerasti kertovat siitä asiakkailleen. Edunvalvontavaltuutuksella varmistetaan oma tahto jo silloin, kun muisti vielä pelaa.

Yleinen edunvalvonta on se viimeinen vaihtoehto, jos asiat eivät muuten tule hoidetuksi. ■